

קול צופיין

קול צפ"ר נשאו קול יחדו ירננו

גיליון מס' 1018

ראה תש"ף השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

כָּל פְּתֵי הַקֹּדֶשׁ טְעוּנִים וְגִיזָה גניית ספרים ועלונים

קידוש השם – מחיקת שמות קודש

שבעה שמות שאינם נמחקים

הגמרא (שבועות לה ע"א) אומרת שיש שמות שאסור למחוק אותם ויש שמות שמותר למחוק אותם. השמות שמותר למחוק הם שמות תואר של ה'. "הגדול, הגבור, הנורא, האדיר, החזק, והאמיץ, העוז, חנון ורחום, ארך אפים, ורב חסד - הרי אלו נמחקין".

השמות שאסור למחוק אפילו אות אחת מהן, הן שבעה: א] שם הוהיה; ב] שם אדנות; ג] אל, ד] אלוה, ה] אלהים; ו] שדי; ז] צבאות. ויש גורסין גם כן אהי"ה אשר אהי"ה (ש"ע י"ד רעו ט).

עוד נאמר שם כי אותיות שנטפלות לשם מלפניו כמו וה' או מה' וכד' אינן קדושות ומותר למחוקן. אבל אלו שנטפלות לשם מאחריהן כגון 'אלהיכם' 'אלהינו'. גם האותיות 'כס' או 'נו' אסורות במחיקה, שכבר קידשם השם.

חלק משם ה'

עוד מלמדת הגמרא (שבועות לה ע"ב) כי מי שרצה לכתוב שם שלם וכתב רק חלק ממנו - תלוי איזה שם כתב. "ת"ר: כתב אלף למד מאלהים, יה מהויה - הרי זה אינו נמחק, שין דלת משדי, צדי בית מצבאות - הרי זה נמחק" (ש"ע י"ד רעו ז). והטעם הוא בגלל שיש ל'אלף למד' ול'יוד הא' משמעות גם בלי ההמשך שלהם. "ויש מחמירים גם באלף דלת מאדני, ואלף הא מאהי"ה" (רמ"א שם).

אותיות שרומזות לשם ה'

כתב הרמ"א: "והשם שכותבין בסדורין ב' יודין ואחד על גביהן, מותר למחוק אם הוא לצורך" (רמ"א י"ד רעו ז). והעיר הש"ך כי בפסקי מהר"י ששם מקורו כתב רק בצורך גדול.

חורבן המקדש בגלל עשייה כמעשיהם

ואבדתם את שמם מן המקום ההוא

עבודה זרה היא תרבות שמביאה איתה גילוי עריות, ניצול, כאב ואכזריות. התורה אומרת שאסור להשאיר שום פינה של עובדי עבודה זרה בארץ ישראל. היא רואה בה גידול כמאיר, ריקבון מוסרי, ערכי ואמוני שיכול להתפשט ולהפיץ את זרעי הרעל שלו הלאה. לכן היא מצווה: "אֲבַד תֵּאבְדוּן אֶת-כָּל-הַמְקוֹמוֹת אֲשֶׁר עֲבַדוּ-שָׁם הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים אֹתָם אֶת-אֱלֹהֵיהֶם". לא להשאיר שם מאומה. "וּנְתַצְתֶּם אֶת-מִזְבְּחֵיהֶם וְשַׁבְתֶּם אֶת-מִצְבְּתָם וְאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בְּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּגְדְּעוּן וְאֲבַדְתֶּם אֶת-שְׁמֵם מִן-הַמְקוֹם הַהוּא" (דברים יב ב).

הציווי הזה הוא המשך ופירוט הציווי שנאמר בפרשה הקודמת: "פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בְּאֵשׁ לֹא-תַחַמְדוּ לָסֹף וְזָהַב גְּלִיהֶם וְלִקְחַתָּ לָךְ פֶּן תִּנְקַשׁ בּוֹ כִּי תִזְעַבְתָּ ה' אֱלֹהֶיךָ הוּא: וְלֹא-תִבְיֵא תִזְעַבְתָּ אֶת-בֵּיתְךָ וְהָיִיתָ תְרָם כְּמֵהוּ שִׁקְצָן|תִּשְׁקָצְנוּ וְתִעַבְן|תִּתְעַבְנוּ כִּי-תְרָם הוּא" (דברים ז כה-כו. יג יח).

הציווי "ואבדתם את שמם מן המקום ההוא" פירושו מחיקת ההשפעה שלו מהתודעה שלנו, לקרוא להם שם בזוי במקום שם מכובד. במקום ישוע לקרוא לו יש"ו (עיי' ע"ז מו ע"א).

לא תעשון כן לה' אלהיכם

כנגד ביזוי שם ע"ז אומרת התורה "לא תעשון כן לה' אלהיכם". למדו מכאן חכמים לא לבזות שום דבר של קדושה. "רבי ישמעאל אומר מנין למחוק אות אחת מן השם שעובר בלא תעשה? שנאמר וְאֲבַדְתֶּם אֶת-שְׁמֵם: לֹא-תַעֲשׂוּן כֵּן לַה' אֱלֹהֵיכֶם. רבן גמליאל אומר וכי תעלה על דעתך שישאל נותצים למזבחותריהם? חס ושלום! אלא שלא תעשו כמעשיהם ויגרמו מעשיכם הרעים למקדש אבותיכם שיחרב" (ספרי דברים דאה פיקסא סא, מובא ברש"י כאן).

אותיות ה' או ד' שמרמזות לשם ה', נראה שאין איסור למוחקן אפילו במקום צורך קצת. שאין אותיות ד' או ה' בתחילת איזה שם (שו"ת בצל החכמה חלק ה סימן קג). כן מותר למוחקן אות ש' שבולטת בתפילין של ראש דאף שהוא אות ראשון מהשם ש'ד"י (נוב"י קמא חא"ח ס"ח א' ד"ה והנה זה). ובספר "מאסף לכל המחנות" (סי' ל"ב אות ת"ז) כתב כי נוהגים להתיר משר ברצועות תפילין של ראש שהוא בצורת אות ד' של השם ש-ד, לפי שאין אלו אותיות גמורות.

וכתב הגאון חיד"א בהגהות לספר חרדים (תתקלה) בשם "שומר הברית" כי מי שנהג ביום הושענא רבא לכתוב בערבה על הכותל, "ה' ישמור צאתך ובואך" וגו' לסימן טוב וכו' באותיות מרובעות - יכול למוחקן ה' שכתב במקום השם.

וכתב בשע"ת (סי' י"א סק"י) שמותר להתיר ציצית מבגד שהכריכות כמספר השם ואין להקפיד משום מחיקת השם, שאין זה אלא בצורת אותיות, אבל דרך גימטרייה אין לחוש.

גניית כתבי קודש

ואסור להניחם במקום הפקר

במשנה מסכת שבת (טז א) למדנו שלא רק ספרי תורה צריכים גנייה, אלא כל כתבי הקודש. "כָּל פְּתָבֵי הַקִּדְּשׁ מִצִּילִין אוֹתָן מִפְּנֵי הַדְּלָקָה, בֵּין שְׁקוּרֵין בְּהוֹן וּבֵין שְׁאִין קוֹרֵין בְּהוֹן. וְאִף עַל פִּי שְׁפָתוֹבַיִם כְּכֹל לְשׁוֹן, טְעוּנִים גְּנִיזָה". ואסור להניחם במקום הפקר (רש"י קטו). שהמניחם במקום הפקר גורם להם להתבלות ולהתבזות.

מכאן אמרו כותבי ברכות כשורפי תורה

ובגמרא למדנו שאסור לגרום להם ביזוי אפילו בעקיפין. שבתחילה היה אסור לכתוב ספרי משנה, גמרא או סידורי תפילה. כל זאת בגלל שהזיכרון היה גדול והיו לומדים ומתפללים מהזיכרון. במצב הזה אומרת הגמרא: "תנו רבנן הברכות והקמיעין אף על פי שיש בהן אותיות של שם ומעניינות הרבה שבתורה אין מצילין אותן מפני הדליקה (בשבת) אלא נשרפים במקומן הן ואזכרותיהן". לכן יש איסור לכתוב סידורי ברכות, שהרי אם יש שריפה לא יצילו אותם "מכאן אמרו כותבי ברכות כשורפי תורה". כל זאת למרות שכותבי הברכות לא התכוונו שהם ישרפו אם תפרוץ דליקה בשבת חלילה. ולא ודאי שתפרוץ דליקה. אעפ"כ כתבו חכמים כי הם גרמא בניזקין זה ונחשבים כשורפי התורה בעצמם.

ממשיכה הגמרא ומספרת "מעשה באחד שהיה כותב בצידן (נוסח ברכות) באו והודיעו את רבי ישמעאל והלך רבי ישמעאל לבדוקו, כשהיה עולה (רבי ישמעאל) בסולם הרגיש בו (הסופר) נטל טומוס (חבילה) של ברכות ושקען בספל של מים. ובלשון הזה אמר לו רבי ישמעאל גדול עונש האחרון מן הראשון" (שבת קטו ע"ב). כי אעפ"י שאמרו **כותבי ברכות כשורפי תורה**, אין זה אלא כביכול. אבל כשהוא מטביע את הסידורים שהוא כותב במים, הריהו מוחקם ומבזה אותם בפועל ממש, לכן גדול עונש המטביע מעונש הכותב.

עט לעשות לה'

ועכשיו נוהגים להדפיס משנה וגמרא וסידורים "היינו משום עת לעשות לה' (תהלים קיט ק). בית יוסף ז"ד סימן קעט)". ולכן בימינו מותר להצילם בשבת מן הדליקה שהם מודפסים בהיתר "וכן מטבע ברכות שטבעו חכמים,

מצילין אותם מן הדליקה ומכל מקום התורפה". דהיינו **כל מקום שבו סידורי תפילה מופקרים ועלולים להינזק, צריך להצילם** (שולחן ערוך או"ח שלד סעיף יב).

המאבד ספרי קודש עובר בלאו

בשולחן ערוך (או"ח קנד ה) כתוב כי "ספר תורה שבלה, מניחין אותו בכלי חרס וגונזין אותו בקבר תלמיד חכם וכו'". כדי שלא יירקב במהרה ושלא ייראה כאילו אנחנו מסייעים באיבודו ח"ו.

הוסיף ה"מגן אברהם" שם (קנד ס"ק ט): "והוא הדין ספרים ואסור לשורפן (שו"ת באר שבע מג) ונראה לי שהוא הדין בכל תשמישי קדושה דהוי בכלל לא תעשון כן לה' אֱלֹהֵיכֶם וכו'". ומקורו מהרמב"ם במצוות ל"ת סימן ס"ה שהמאבד כתבי הקודש עובר בלאו. וכן כתב הט"ז שמעשה הדפוס הוא כתיבה של ממש. "לענין קדושת הספרים - כל המיקל עתיד ליתן את הדין" (ז"ד רעא ס"ק ח).

במאמר מוסגר נציין, כי מה שכתב "עובר בלאו זה" הוא כאשר יש בספרים שמות קודש, שהרי ברמב"ם פ"ו מה' יסודי התורה כתב בהלכה א' כל המאבד שם מן שמות הקדושים הטהורים שנקרא בהם הקדוש ברוך הוא לוקה מהתורה, ובהלכה ח' כתב כתבי הקודש כולן ופירושיהן וביאוריהן אסור לשרפם או לאבדם ביד והמאבדן ביד מכין אותו מכת מרדות וכו'. והכסף משנה הסביר שבמאבד כתבי קודש מכים אותו רק מכת מרדות כיון שזה איסור מדברי סופרים (מנחת יצחק א יז).

כל המקל עתיד ליתן את הדין

כתב עוד ב"מגן אברהם" (או"ח קנד ס"ק יד) "תמה אני על גדולי הדור שאין מוחין בהעושיין בדפי הספרים כתבי הקודש כשקושרים אותו ובודאי זה איסור גמור שמורדין אותם מקדושתן וראוי לגונן שלא יהיו מונחין בבזיון".

החיד"א הסביר ב"יוסף אומץ" כי כוונת המילים "כשקושרים אותו" היא שכורכים את הספרים בדפים מספרי קודש אחרי שבלו או שיצאו לא מתוקנים בהדפסה. וכך כתב: "וכל שכן שאיסור גדול הוא לקשור ספרים בקלפים מספרי קודש. ואם על ידי משגה אירע שאומן נכרי הקושר ספריו קשרם בקלפי קודש, מחוייב בעל הספר להסירו" ("יוסף אומץ" חלק ב קדושת הספרים ושמות). ולא ישמע אדם לעצת היצר שאומר כי בכריכה הזאת הוא מציל את ספרי הקודש מביזיון. שהשימוש בהם לכריכה - זהו ביזיונם.

כל המחלל את התורה גופו מחולל על הבריות

מקור דברי ה"מגן אברהם" הוא בשו"ת באר שבע שכתב על בזיון הספרים: "אם כן כל שכן שאל יגנוז הספרים במקום שיהו נזרקין אנה ואנה במקומות המטונפים דזה הוי כאלו מאבדן ביד בבזיון גדול, ועליהן אמרו קדמונינו ז"ל 'כל המחלל את התורה גופו מחולל על הבריות'. דהא גרסינן בפרק בתרא דעירובין 'אין מזרקין כתבי הקדש' והדבר ברור דאין ר"ל דאין מזרקין במתכוין כתבי הקדש על הארץ, דאטו ברשיעי עסקינן. אלא ר"ל כשינתנם לחבירו לא יתן לו בזריקה. וכל שכן שיהיו נזרקין על הארץ אפילו שלא במקומות המטונפים - אין לך בזיון גדול מזה".

"על כן אתה הראית לדעת עין רואה ואוזן שומעת שראוי ונכון לנהוג קדושה גדולה במשנה וגמרא ופירושיהן מפני שיש בהן סרך קדושת ס"ת, ואם בלו או נמחקו אל ישים חילוק ביניהם ובין ס"ת, ויהיה זריז וזהיר לגנוז אותם כתיבה מסוגרת ולעשות להם תקנה במה שאפשר לקיימם, וכ"ש שלא יהיו נזרקין חלילה במקומות המטונפים, ואז יהיה שכרו גדול כדתנן כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות" (באר שבע סימן מג).

**פעם נשאל
מו"ר הרב
זצוק"ל האם
מותר להיכנס
לבית הכיסא
עם חולצה
שכתוב עליה
שם "שלום",
ואמר שאסור,
אבל אם כתוב
עליה "שלום
עכשיו" -
מותר, כיוון
שיזה בוודאי
לא נעשה
למטרת קודש**

אפילו הודפסו על ידי גוי

בש"ת "חוות יאיר" (סי' ק"ט) כתב שראה אנשים מזוללים בספרים מודפסים ולא היה יכול למחות בהם כי כבר נהגו במ ביזיון לעטוף בהם מצרכים. "כי מזדעזע כולי גופאי בראותי בהם כמה שמות שאינם נמחקים וכו' כל שכן אם הוא תנ"ך, שלא גרע כח לשון וכתב הקודש שבביל שחברו לו גם שאר לשונות. ואין ראוי לנהוג בהם שום ביזיון שהרי יש גם קדושת התכלית הוא הלימוד בתורת ה', ומצד זה יש קצת קדושה גם כשנדפס בדפוס גלחות תנ"ך (דפוס נוצרי) האמנם יש לפקפק מטעמים אחרים מ"מ כל בכה"ג יש להחמיר וכו'".

ובכלל עץ המצויין אצלינו נרקבין מהר בפרט שלא במקום הקברות פשיטא קרוב לוודאי שיבואו לידי ביזוי גדול שישפך עליהם מי רגלים ושאר מים מטונפים וסרוחים ואין לך ביזוי גדולה כזו" (שם ב). ומסכם כי אם אפשר לשומרם בכלי חרס, בוודאי כך ראוי. אבל אם לא עושין כן - שריפה עדיף.

ובש"ת "מנחת יצחק" (א יז) הביא את דברי החולקים עליו שבאמת הארץ רחבה מאוד. וכיום אפשר לקהילה גדולה לחפור חפירות גדולות ולארוז את כתי הקודש בניילונים ולקוברם באדמה ולא חייבים לקברם דווקא על ידי תלמיד חכם כמו שקוברים ספר תורה שבלה.

על כן הוא מחלק ואומר כי עיתונים שנכתבו לכתחילה שלא לשם קדושה, אפשר להקל ולומר שהם מותרים להניחם במתקני איסוף נייר שבהם בסופו של דבר הם נשלחים לאיבוד כעין שריפה. אבל בדברי תורה שנכתבים לכתחילה לשם לימוד וכד' אי אפשר להתיר את איבודם.

הנחה במתקן לאיסוף נייר

ובש"ת "אגרות משה" (אורח חיים חלק ד סימן לט) כתב להתיר הנחתם במתקן איסוף נייר כי הוא רק גרמא ולא איבוד בידיים ממש. וזה דווקא בספרים שאין בהם שמות קודש. "ויש לאסור בחומשים וספרי תנ"ך שבהם נמצאים שמות וכן סידורים מאלו שמדפיסים בשמות ממש, אבל מהספרים שבתורה שבע"פ שהם משניות וגמ' משני התלמודים וכל ספרי רבותינו הראשונים והאחרונים והספרים הנדפסים מחכמי הזמן וכל הירחונים כשנקרעו ולא שייך שילמדו ויעיינו בהם ואף ששייך שילמדו בהם לפעמים אך ברור שלא ילמדו ולא יעיינו בהם כאיזה דפים שלמים נמי מותר". ואחרי שכתב את ההיתר הזה, לא סמך על עצמו הרה"ג פיינשטיין זצוק"ל עם כל גדולתו התורנית וכתב כי הוא יתיר רק אם יסכימו איתו גדולי התורה "אבל לעשות כן למעשה תדבר בזה עם עוד גדולי פוסקים בארץ ישראל וגם מגדולי ראשי ישיבה וגם עם גדולי תורה והוראה מעדה החרדית ומהספרדים. והנני זקן, אוהבך בלוי, משה פיינשטיין".

בפועל לא קיבלו חכמים את ההיתר הזה ולא נהגו להתיר לשים עלוני שבת במתקני איסוף נייר, כיוון שבסופו של דבר הם הופכים להיות נייר לעיתונים ולדברים זולים אחרים. ולפעמים אפילו נייר טואלט. אבל בעיתונים שיש בהם דברי תורה הקלו.

קמיעין בבית הכיסא - רק אם מחופה עור

בש"ת רדב"ז (ג תקיג) נשאל על ספר רגיל, האם מותר להכניסו לבית הכיסא. וסיפר הרדב"ז על עצמו שכאשר נותנים לו ביד מכתב עם שאלות בדברי תורה הוא מניחם בתיק סגור כשנכנס להתפנות בבית הכיסא. ומקורו ממה שכתוב במסכת סופרים וכתבה הרמב"ם ז"ל פ"י מהלכות ס"ת "הקמיעין שיש בהם עניינים של כתבי הקדש אין נכנסין בהם לבית הכיסא אלא אם כן היה מחופה עור".

חולצה או צמיד

ופעם נשאל מו"ר הרב אליהו זצוק"ל האם מותר להכניס לבית הכיסא עם חולצה שכתוב עליה שם "שלום", ואמר שאסור, (עין שו"ע י"ד רעו "ויש נזהרין אפילו במלת שלום, שלא לגמור כתיבתו"). אבל אם כתוב עליה "שלום עכשיו" - מותר, כיוון שזה בוודאי לא נעשה למטרות קודש.

ואם יש חולצה או צמיד שכתוב עליהם חלק מפסוק, צריך לכסות אותם בכיסוי או לקפלם שלא יראה הכיתוב.

"תמה אני על

גדולי הדור

שאין מוחין

בהעושיין בדפי

הספרים כתבי

הקודש

כשקושרים

אותו ובודאי

זה איסור גמור

שמורדין

אותם

מקדושתן

וראוי לגונן

שלא יהיו

מונחין בביזיון"

גניזת כתבי קודש

אם לא נכתב לשם ה' - לא מקודש

אחרי כל האזהרות החמורות הללו, לכאורה אין היתר למחור או לשרוף כתבי קודש, אלא לגונן באופן מכובד. אמנם ב"בית יוסף" (יורה דעה סימן רעו) כתב כי שם קודש שנכתב שלא בכוונת קדושה אינו קדוש. "יהיה לו לכתוב השם ונתמין לכתוב יהודה וטעה מכוונתו והשמיט הדלי"ת ואח"כ העביר הקולמוס על כל אות ואות לקדשו פלוגתא דרבי יהודה ורבנן בפ"ב הגיטין (ב). והלכה כרבנן דאמרי אינו מקודש".

וכן אם כתב אדם שם אדני לא בכוונת שם קדוש, אלא בכוונת פנייה לאנשים חשובים. וכן אם כתב צבאות כשהתכוון לצבאות של חיילים וכתב אל בכוונה של כיוון דרך וכן על זה הדרך, אינו קדוש (שבועות לה ע"ב).

על כן כתב בש"ת "אגרות משה" (יו"ד א קעב) כי בספרים מודפסים צריך לפרש כל מה שאפשר לפרש ללשון חול, כיוון שהמדפיסים לא כיוונו לשם קודש. "ולכן בהדפסה של העיתונים שאין שום כוונה עלייהו מחמת שהמדפיס ע"י המאשין (המכונה) אינו יודע כלום ממה שכתוב שם - אינו שם כלל. ואף שע"י תיבות שלפניהם ושלאחריהם ניכר שהוא שם, אין להחשיב ככותב את השם בזה כיון שאינו בהשם גופיה".

איבוד לוחות ההדפסה

על כן התיר בש"ת "משיב דבר" (חלק ב סימן פ) לאבד את הלוחות שמהם מדפיסים, שאין בהם שימוש אחרי ההדפסה, כיוון שלא התכוונו שתשרה בהם קדושה והם רק זמניים. שכל הקדושה קיימת במה שהוכן מלכתחילה ללימוד ואחר כך התבלה, "משא"כ הקארעקטין (לוחות הדפסה) דמתחלה באו כדי לאבד - לכ"ע שרי לאבד בידיים".

שריפה עדיפה מביזיון

כן כתב בש"ת "שבות יעקב" (ה"ג סי' י) כי בתחילה כשהיה בפרג אסר שריפת ספרי קודש בלויים על פי מה שכתב ה"באר שבע" וה"מגן אברהם" דלעיל. אמנם אחר כך "ראיתי מעשה פה שאי אפשר כלל לעשות תקנה זו בקהלות גדולות שמרבים בכל שנה ושנה בלויי ספרים כאלו עד כמעט כל החביות והתיבות וחדרים לא יכללוהו כאשר הארץ צר אצלינו בגלות ואין דנין אי אפשר משאפשר".

והקבורה באדמה לא מועילה: "לא ידעתי מה יועיל תקנה זו כי זה ודאי הוי איבוד ממש בידיים כי ע"י ירידת הגשמים והפשרת שלגים בודאי יבאו לאיבוד בזמן קצר מלבד לחלוחית הארץ ואין לך איבוד וביזוי גדולה כזה,

סיפורים על הרב זצ"ל

הלכה מספר קדמון

פעם פרסם הרב זצ"ל הלכה בעיתון "שבת בשבתו" בזה הלשון: אם רוצה לנסוע בערב שבת מחוץ לעיר, למשל מירושלים לבני ברק, יחשב את זמן הנסיעה בערב שבת כפול מזמן הנסיעה שבכל יום, ולכן אם זמן הנסיעה הוא שעה, יקדים ויצא שעתיים, וכן על זה הדרך. שלא יבוא לידי חילול שבת כתוצאה מפקקי תנועה או שאר עיכובים בדרך, ובפרט בעונת הגשמים, וכן כדי שגם הנהג יוכל לחזור לביתו ולא יחלל את השבת.

רב אחד מצא עלון זה בגניזה, אך כיוון שהדף התבלה, לא ניתן היה לזהות אלא רק כמה אותיות משמו של הדף, והוא ניסה לחבר ביניהן וחשב שזה לקוח מתוך ספר שנקרא "שבת של מיי". אותו רב פרסם בבני ברק את ההלכה הנ"ל וכתב: "וראיתי בספר ישן 'שבת של מיי' שהנוסע בע"ש ממקום למקום צריך לחשב כפליים מהזמן".

סיפר הרב זצ"ל: כשהראו לי מה שכתב אותו רב, אמרתי להם שאכן זה נמצא בספר קדמון...

פשטות ותמימות

סיפרה תמוה בר נתן: אחי, דגן ורטמן הי"ד, היה גם תלמיד חכם וגם גיבור. גם למד בשייבות הכי טובות שנים רבות וגם היה מ"פ בגולני. לוחם עשוי ללא חת שנלחם עם כל הפלוגה בעזה ונהרג במבצע "עופרת יצוקה" מאש כוחותינו.

החלטתי לכתוב עליו ספר. במהלך הכתיבה התלבטתי האם להקצין קצת מבחינה ספרותית כדי שהספר יימכר, או לשמור על הפשטות והתמימות. מאוד התפללתי על זה, כי רציתי שהדמות של דגן תהיה מול עיניהם של בני הדור הצעיר, שאולי יחקו אותו וילכו בדרכיו.

יום אחד ראיתי עלון פרשת שבוע ובו דברי תורה של מרן הרב אליהו זצ"ל. ליבי אמר לי כי במאמר של הרב אליהו אמצא את התשובה לשאלה שלי. הרגשתי שהרב הוא צינור לקבל תשובה לכל התפילות שלי.

דברי התורה של הרב אליהו היו על ברכת "שעשני כרצוני", ואמרתי לעצמי: אני אתכוון לשאול את השאלה, אסתכל על הדברים שכתובים בדבר התורה, ואראה אם הרב משיב לי. כשהחזרתי את העיניים לעלון ראיתי כתוב: עניין של האישה בפשטות ובתמימות. זה היה כל כך מדויק. הרגשתי שהרב אליהו זצ"ל פסק לי, וכך כתבתי את הספר על אחי הצדיק זכרונו לברכה.

תשובה כהלכה

כיפה se אהקה. לרב מרדכי אליהו זצ"ל הייתה כיפה שחורה או סחנה? לאבי מורי הרב זצוק"ל הייתה כיפה שחורה ביום חול וכיפה לבנה בשבת. אבל אני חושב שאף פעם הרב זצוק"ל לא מדד אדם לפי גודל הכיפה או הצבע שלה.

גאולה עיצומה. איפה אנחנו ביחס לתהליך הגאולה? עדיין אנו נמצאים בתהליך "אתחלתא דגאולה"? אי אפשר לתת הגדרות מדויקות על תהליך הגאולה. אנו יודעים דבר אחד בסיסי, הקב"ה גואל את עם ישראל, והתהליך מצוי בעיצומו, כפי שהדבר מתגשם במציאות בהתאם לחזון הנביאים באופן נפלא, וכפי שמופיע בספר "הנבואה". אנחנו ממשיכים לצפות לביאת משיח צדקנו ולראות בגאולה שלמה, ותחייה עיינו בשובר לציון ברחמים.

תנ"ך מיקרוסקופי

בשו"ת "משנה הלכות" (חלק ד סימן קכט) נשאל אם מותר להיכנס לבית הכיסא עם תנ"ך שנעשה ע"י צילום "פאטאגראפיה בלע"ז" באותיות קטנות מאוד שאי אפשר לקרות בו אלא ע"י זכוכית המגדלת (מיקראסקופ בלע"ז).

והביא בשו"ת מהרש"ם ח"ג סי' שנ"ז שנשאל ג"כ שאלה כעין זו במי שיש לו תנ"ך מצולם בתיק (הנקרא מעדיליאן בלע"ז) ומתוך התיק משובץ כלי מגדיל הראות (מיקראסקופ) אשר על ידו רואים לקוראם והסיק כי אין זה כתב. ואין שום קדושה בתנ"ך כזה כיוון שאין האותיות ניכרות לעין רואה והתורה לא ניתנה אלא לעין רואה.

הקלטה

וכן כתב בשו"ת "אגרות משה" (יורה דעה חלק א סימן קעג) על מחיקת הקלטה של של ה' בטייפ "ובדבר למחוק ולכתוב דבר אחר אף שלא ידוע לי איסור ברור כי אין שם אותיות ומה שיגרום שלא ישמעו משם ודאי אינו כלום כי אין בזה שום מעלה שישמעו הפסוקים משם. ואף מה שכתוב ברעקארד שעל וויקט ראלע (תקליט שהואים את החריצים) אף שיש שם איזה בעין נמי אינם אותיות ואין שום חשיבות שיהיו שם. מ"מ למעשה אולי אין למחוק שנראה כמחיקת השם".

ועל כן היה מורה מרן הרב אליהו זצוק"ל שלא למחוק ישירות כמסך של מחשב את שם ה' אף שאינו כתב, מחמת תחושת הקדושה שבדבר שנראה כמחיקת השם. אבל אם מוחקים קובץ שלם או שמוחקים שורה שלמה - מותר.

הפצים שכתוב עליהם שם ה'

כלים עם שמות קודש

הגמרא (ערכין ו) אומרת: "שם כתוב על ידות הכלים ועל כרעי המטה ה"ז יגוד ויגנוז". וכן כתב בשו"ע (יו"ד רעו סעיף ג) "כלי שהיה כתוב עליו שם, קוצץ מקום השם, וגונוז. הגה: ואסור לכתוב שם לכתחלה שלא בספר, דיוכל לבא לידי בזיון, ולכן נזהרין שלא לכתוב שם באיגרת". וכן כתב בשולחן ערוך (יו"ד רפג סעיף ד) שאסור לרקום פסוקים בטלית.

תכשיטים עם שמות קודש

על כן אין לעשות תכשיטים עם אחד משבעה שמות הקודש (שו"ת "אגרות משה" יורה דעה חלק ב סימן קלו). שהוא כמו הזכרת השם לבטלה, אע"פ שכותב אינו כמו אומר, הרי זו כתיבה לבטלה. ויש בה חשש לעבור על איסור של "אֵת ה' אֶלְהֵיךָ תִּירָא". שממנו למדו שלא להוציא שם ה' לבטלה.

תמונות מגורה עם שם ה'

ב"שערי תשובה" (סימן א ג) הביא מי שאוסר לעשות מגורות של קלף מצוירים להניח בסידורים וכתובים בהם שוית ה' כו' בן ד' אותיות ושאר שמות, אבל כתב כי "נראה דבמגורות הגדולים המצויירים על קלף שקובעים בבית הכנסת לפני העמוד או שאר מקומות שקובעים אותה תחת טבלא של זכוכית לית לן בה ולא קפיד רק על אותן שמניחין בסדורים מטעמא דלעיל וגם שעל הרוב בא לידי מחיקת השם כאשר עינינו רואות שהם הולכים לאיבוד ולהמחק ובפרט שכותבין עליהם שמות אשר לא כדת והמהזיר והנהזיר ישכילו כזהו".

אמנם בימינו מקלים גם במגורות קטנות, וצריך להזהר בהן מאוד שלא יפלו לרצפה וינהגו בהן מנהג כבוד.